

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลอย่างทั่วถึงมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2542 : 7) แต่ในอดีตที่ผ่านมา มีคนจำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้าสู่อการศึกษาในระบบได้ (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2541 : 33) ซึ่งจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร เพื่อจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) รายงานว่า ในปี 2542 เด็กและเยาวชนวัย 12-17 ปี ที่ยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี มีจำนวน 1.7 ล้านคน ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมคนที่มีอายุ 18-59 ปี ที่เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อีก 31.9 ล้านคน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการออกกลางคันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติอัตราการคงอยู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รุ่นปีการศึกษา 2531 ที่เรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวมถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในปีการศึกษา 2542 รายงานว่า นักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปี 2531 จำนวน 1.26 ล้านคน ได้เรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ในปี 2542 เพียง 5.53 แสนคน หรือร้อยละ 43.69 ของนักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมดในปี 2531 ซึ่งหมายความว่านักเรียนที่เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 56.31 ต้องออกกลางคันไปในช่วงใดช่วงหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 29) ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งเรื่องปัญหากระบวนการศึกษา หลักสูตร และระยะเวลาการศึกษาที่ไม่คล่องตัว (วิชัย ดันศิริ 2539 : 8) ปัญหาการได้รับการศึกษาน้อยกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ส่งผลกระทบต่อการทำงานและการว่างงานของประชากรของประเทศ (วิทยาการ

เชิงอุตสาหกรรม 2544 : 5) โดยในปี 2543 มีจำนวนประชากรว่างงานประมาณ 1.5 ล้านคน (ศูนย์วิจัยธนาคารไทยพาณิชย์ 2544 : 3) และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของแรงงาน พบว่า แรงงานที่มีงานทำในปี 2542 ส่วนใหญ่คือร้อยละ 63.31 มีการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษา โดยที่ร้อยละ 41.60 จบแค่ประถมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 21.71 จบประถมศึกษาตอนปลาย (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 29)

จากสภาพปัญหาการมีระดับการศึกษาต่ำกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี รวมทั้งปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาการว่างงานของแรงงาน และปัญหาการมีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาของแรงงานที่มีงานทำ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิตสินค้าและบริการส่วนใหญ่ของประเทศจากระบบการผลิตที่ใช้แรงงานมาเป็นระบบการผลิตที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีสูง ส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานและกำลังคนระดับสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะในระดับที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา รวมทั้งกำลังคนที่มีฝีมือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 25) ส่งผลให้การเรียนนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอาชีพระยะสั้นเข้ามามีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนากำลังคน และเพิ่มขีดความสามารถของกำลังแรงงาน ในการฝึกคนให้สามารถปรับเปลี่ยนความชำนาญและฝีมือให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สุมาลี สังข์ศรี 2539 : 28) หรือประกอบอาชีพอิสระ อันจะเป็นการลดปัญหาการว่างงาน และการทำงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 : 38)

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาสร้างงาน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนผู้ไม่ได้ศึกษาต่อและผู้ว่างงานให้มีโอกาสฝึกอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นแรงงานที่มีฝีมือหรือประกอบอาชีพอิสระอันเป็นการยกระดับรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ (เอกสารคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา 2544 : 20 - 21)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมเยาวชนและผู้ว่างงานฝึกอบรมอาชีพ ในโรงเรียนเอกชนประเภทศึกษานอกระบบ โดยจัดอบรมวิชาชีพที่เป็นที่ความต้องการของตลาดแรงงาน จำนวน 7 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ การดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย อิเล็กทรอนิกส์ การประกอบอาหารและขนม และพาณิชย์นาวี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวนเป็นค่าตอบแทนวิทยากร ชั่วโมงละ 150 บาท และค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นรายหัว ๆ ละ 800 บาท

อย่างไรก็ตาม การฝึกอาชีพที่ดี นอกจากจะต้องคำนึงถึงปริมาณการผลิตแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการแล้ว ยังจะต้องพิจารณาประสิทธิผลของการดำเนินการฝึกอาชีพด้วย

เนื่องจากความสามารถในการผลิตแรงงานเป็นจำนวนมากแต่ขาดคุณภาพ ก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติแต่อย่างใด

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ เพื่อรองรับการฝึกอาชีพของนักเรียนและผู้ว่างงาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ เพื่อรองรับการฝึกอาชีพของนักเรียนและผู้ว่างงาน

2.2 ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ เพื่อรองรับการฝึกอาชีพของนักเรียนและผู้ว่างงาน

3. ความสำคัญของการวิจัย

3.1 จะช่วยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและหน่วยงาน ที่จัดทำโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงานตามนโยบายของรัฐบาล สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 จะช่วยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา สำหรับโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ ทั่วประเทศ ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน ประจำปีงบประมาณ 2543-2544 จากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 โรงเรียน

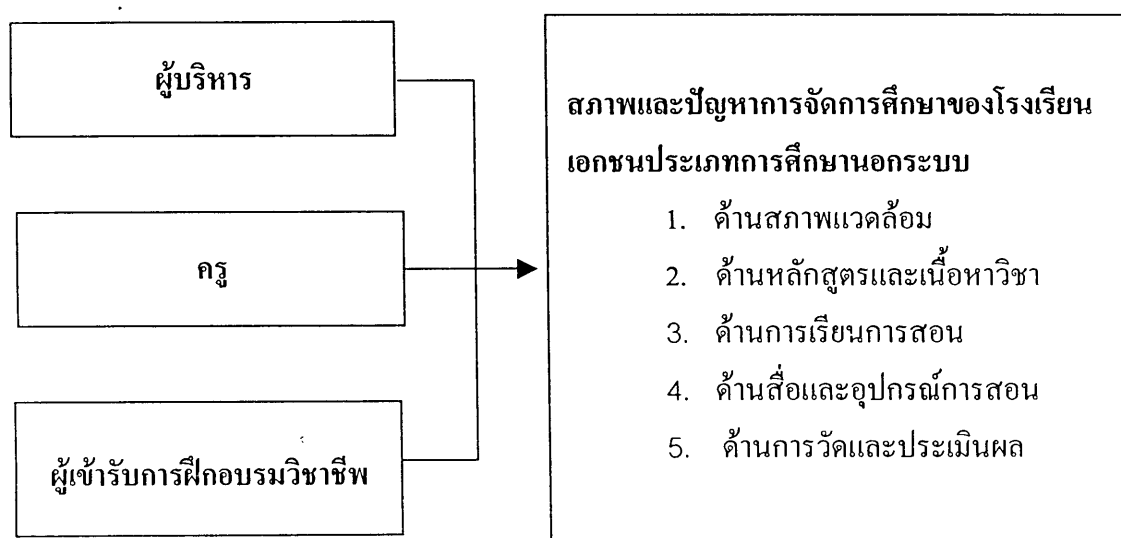
4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

โครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน มี 7 สาขาวิชา คือ สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ การดูแลเด็กเล็กและผู้สูงอายุ ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย อิเล็กทรอนิกส์ การประกอบอาหารและขนม และพาณิชยน์าวิ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษา เพียง 5 สาขาวิชา เนื่องจากสาขาวิชา การประกอบอาหารและขนม และพาณิชยน์าวิ มีผู้เข้าอบรมน้อย เนื่องจากลักษณะการจัดการเรียน การสอนแตกต่างไปจากอีก 5 สาขาวิชา

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่และเวลาทำการวิจัย

โรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบทั่วประเทศ จำนวน 30 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน โดยทำการศึกษาวิจัยในปี พ.ศ. 2546

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

6.1 โรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 15(2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ประเภทอาชีวศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณการฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

6.2 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้จัดการ หรือครูใหญ่ในโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน

6.3 ครู หมายถึง ผู้สอน หรือวิทยากร ที่ดำเนินการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนหรือผู้ว่างงานในโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน

6.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง นักเรียนหรือผู้ว่างงาน ที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน

6.5 การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง การดำเนินงานฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน ตามนโยบายของรัฐบาล ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

6.6 สภาพปัญหาการฝึกอาชีพ หมายถึง ปัญหาในการดำเนินงานฝึกอบรมวิชาชีพของโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ

6.7 หลักสูตร หมายถึง สาขาวิชา หรือรายวิชา ที่โรงเรียนดำเนินการฝึกอบรมให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน ตามนโยบายของรัฐบาล ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

6.8 งบประมาณ หมายถึง จำนวนเงินที่รัฐบาลได้จัดสรรให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อดำเนินการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า

6.9 โครงการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียนและผู้ว่างงาน หมายถึง โครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจัดขึ้นเป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า จำนวน 7 สาขาวิชา ที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน โดยให้การสนับสนุนงบประมาณ เป็นค่าตอบแทนวิทยากร และค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม